

NOVA ZAVEZA

- 12 Jezusovih učencev so APOSTOLI
- apostol: odposlanec, kasneje tisti, ki so kaj storili ali žrtvovali svoje življenje za utrditev cerkve v svetu
- apostol osebno in pravno predstavlja Jezusa
- apostoli pišejo EVANGELIJE oziroma jih oznanjajo
- apostoli so oznanjali po vaseh, Jezus pa je oznanjal v mestu
- apostoli so z ozdravljenji oznanjali, da je res nastopila mesijanska doba
- nova zaveza ima 27 knjig
- stara zaveza ima 46 knjig
- Nova zaveza sloni na postavi in prerokih
- Novo zavezni nauk o posmrtnem življenju se ne opira na nesmrtnost človeške duše, ampak na osebno povezanost z Jezusom v veri
- nova zaveza se prične po Kristusovi smrti in njegovem vstajenju
- nova zaveza je zaveza boga s človekom (in ne narodom), postaneš božji otrok
- po stari zavezi človeka opredeljujejo 3 stvari: srce, duša in moč (vse morajo služiti bogu)
- stara zaveza: bog je bil nad ljudstvom s katerim je naredil zavezo, sem spadajo Izraelci
- narod stare zaveze so Izraelci (Judje)
- stara zaveza: Bog je veljal za mrko bitje, ki se je veselilo človeške nesreče in prežalo nanj, da bi ga za vsak prestopok kaznovalo
- nova zaveza: Bog je neskončno dober oče, ki do kraja ljubi svoje otroke, in ostaja oče, tudi ko ga ti zapuščajo
- bog je naredil zavezo z očaki, Noetom, Abrahamom in najbolj svečano s Sinajem
- očak Jakob je imel 12 sinov, ki so bili začetek za 12 izraelskih rodov
- vera je nastala na tleh Judovske religije
- Jezus je najprej namenil oznanitev evangelija Judom, od Judov prihaja zveličanje
- Judje so bili zelo ljubosumni, in če ne bi bilo tako, bi se odvrnili od Jezusa, zato svojih učencev ne pošlje k poganom (Rimljani, malikovska ljudstva) in v samarijska mesta
- Sklenitev nove zaveze med Bogom in ljudi s Kristusovo krvjo
- POGAN – človek, ki ne pripada nobeni monoteistični religiji
- Krščanska vera se deli na pravoslavne in kristjane
- Krščanstvo: razodeta religija, ki v Jezusu iz Nazareta vidi KRISTUSA (mesijo) – prinašalec odrešenja od edinega Boga
- Stara zaveza: 10 božjih zapovedi
- Nova zaveza: 7 blagorov
- Izraelci oz. Judje so hkrati tudi sovražniki Jezusa
- Duhovniki in leviti se niso smeli dotikati mrličev
- Jezus pokaže, da ni razloga, da bi zapostavljali in poniževali ženske
- Znamenje za NINIVLJANE: Jona je po 3 dneh rešen iz ribjega trebuha
- Judovsko pravo je temeljilo na Mojzesovi postavi
- Vrane so veljale za nečiste in manj vredne živali
- Po Judovskem izročilu je odposlanec enak tistemu, ki ga pošilja
- GABRIEL: geber – mož, junak / EL – Bog = božji mož/junak
- Poleg Mihaela in Rafeala je Gabriel edini angel, ki ga SP označuje z imenom
- Marija=Mirjam=gospodova dekla=milosti polna
- Marija se je zaobljubila večnemu devištvu – da bi to uresničila se je poročila z Jožefom, ki ji je to omogočil (posla ji ga je bog)
- Bog je uporabil devico, da bi rodila sina, ki ne bi prišel od človeka, ne bi bil iz krvi, poželenja, mesa in volje človeka ampak od Boga
- Gabriel pride k Mariji in ji pove, da bo rodila sina, ki mu more dati ime Jezus – Bog ji bo poslal sina preko Svetega Duha
- Marija je čaščena zaradi božjega materinstva
- Elizabeta, Marijina sorodnica je rodila Janeza Krstnika
- Cesar Avgust – GAJ JULIJ CEZAR OKTAVIJAN (63 – 14 pr.kr)
- Jasli predstavljajo hlev
- Stara zaveza: vzdevek za boga je JAHVE = ŽIVI BOG
- JOHOHANAN/JOHANAN: Bog (Jahve) je usmiljen, Bog je milostljiv
- Janez Krstnik= Johanan
- Prerok Izaj je napovedal prihod Janeza Krstnika kot predhodnika Jezusa
- Janez Krstnik – pridigar, ki napove prihod Kristusa

- Z Janezom Krstnikom je čas postave in prerokov končan
- Janez krstnik je krstil ljudi, kar je bilo zunanje znamenje notranjega spreobrnjenja, pripravljaj jih je na krst, ki ga bo ustanovil Jezus (krst v svetem duhu)
- Krstil jih je v reki Jordan
- Jezus je tudi prišel do Janeza in se mu pustil krstiti
- Ko se da Jezus krstiti se s tem govori, da je bilo takrat konec starozavezne odrešenjaške zgodovine in se je začela nova zaveza, ki nam pri krstu podarja sadove Jezusovega odrešenja
- Jezus s krstom stopi iz skritega nazareškega življenja v javnost in začne moliti
- Ko je Jezus nastopil je bil star 30 let
- Janez K. je prerok, glasnik, ki je pripravil Jezusu pot
- Janez K. naj bi nastopil z Elijevim duhom (Elija je bil prerok iz 8. sto. pr. kr. , ki naj bi se po Malahijevi prerokbi še enkrat vrnil na svet, a Jezus pojasni, da je Elija kar Janez Krstnik)
- Janez: »Jaz sem glas vpijočega v puščavi«
- Janez je poznal Jezusa ni pa vedel, da je on Mesija. To je spoznal ob Jezusovem krstu, ko je videl nanj prihajati Svetega Duha
- Janeza Krstnika so učenci povzdignili nad Jezusa
- Jezus označi Janeza: Janez je več kot prerok, ker mesije ni samo napovedal, temveč je nanj pokazal in s svojo pridigo neposredno pripravljaj ljudi na sprejem Jezusa
- Janez se je umaknil, ko je prišel Jezus, saj je svojo nalogo opravil
- V Abrahamovem naročju: Judje so verjeli, da po smrti pridejo k Abrahamu, pomeni jim največja sreča
- Farizeji – judovska politična skupnost
- Farizeji kar naprej iščejo dokaze zoper Jezusa
- Farizej Nikodem je prešel k Jezusovi postavi in govoril zanj – desno krilo farizejev
- Vse kar je treba storiti za zveličanje je v Svetem pismu
- SVETI DUH: Božji (Jahrejev) Duh – dar preroštva
- Jezus je rad uporabljal prisprodebe in govoril v prilikah in parabolah
- PRILIKA: pojasnjuje določeno versko resnico s primeri, vzetimi iz vsakdanjega življenja, zlasti kmečkega. Z njo je pojasnjeval resnice nebeškega kraljestva.
- Jezusovi poslušalci so pričakovali političnega mesija, zato niso imeli poslušanja za Jezusovo duhovno odrešenje
- Izaijeva prerokba: njihov napačen odnos do Jezusa je bil kriv, da ga niso razumeli in se spreobrnilo
- Ob dovršitvi sveta bodo prišli angeli in izločili hudobne iz vrst pravičnih, pahnili jih bodo v ognjeno peč, kjer bo jok in škripanje z zobmi
- Smrt Janeza Krstnika: Herod Filip se poroči z Herodiado in imata hčer Salomo. Herodiada se loči od Filipa in se poroči z njegovim polbratom Herodom Antipom. Herodiada predlaga Salomi naj si zaželi glavo Janeza Krstnika na pladnju Antip ji ni hotel tega dati, vendar ni prelomil obljube pred vsemi, da da Salomi kar si želi
- V kar so učenci dvomili, tega niso mogli storiti
- Matejev evangelij: 15 – izročilo starih (kaj Farizejci kršijo)
- Kristus živi v človeku (Gal)
- David je najslavnejši kralj judovske zgodovine in vzor za kralja
- Davidovo mesto je Jeruzalem, lahko tudi Betlehem – zato naj bi od tu prišel tudi Jezus
- Bog mu je obljubil, da bo njegov prestol utrdil na veke, zato ljudje verujejo, da bo mesija prišel iz Davidove rodbine
- Oznanjevanje se bo pričelo v Jeruzalemu – Davidu je bilo obljubljeni, da bo v njegovem mestu prestol mesije
- JEZUS :rešitelj, odrešenik – herbejska sestavljanica JE(HO)ŠUA – Jahve (bog) je rešitelj
- KRISTUS: drugo ime za Jezusa iz Nazareta, v Matejevem času je to pomenilo poklic, poslanstvo, ki ga mora kdo opraviti, slovensko: maziljenec
- Jezus se tako imenuje, ker je bil pri krstu maziljen s Svetim Duhom
- Jezus je Davidov sin, odrešenik, maziljenec, bog, božji maziljenec = mesija
- Jezus je bil sodnik in odrešenik
- Jezusova prva in zadnja beseda na zemlji je bila »oče« (abba)
- Jezus se je prizadeval za odpravo razlik med ljudmi
- Jezus je (prvi) čudež naredil na Marijino posredovanje in je na neki svatbi, po tem, ko je zmanjkalo vina, vodo spremenil v vino
- Jezus pove, da je boga videl samo on, saj je samo on poslan od boga
- Jezus ni maral hoditi po Judeji, ker so ga Judje želeli umoriti
- Sad duhovne povezanosti s Kristusom je ljubezen, veselje, mir, potrpežljivost, blagost, dobrotljivost, zvestoba, kratkost, samoobvladovanje

- »Kdor izmed vas je brez greha, naj prvi vrže kamen vanjo« - Jezus farizejem, ko so hoteli kamenjati žensko, ki je prešuštovala
- Kristus (Mesija): tega imena Jezus ne uporablja do sodnega postopka pred Kaifom
- ELIJA: predstavnik prerokov
- MOJZES: predstavnik postave
- Mojzesoava postava : teoretično edina zakonodaja verskega in družbenega življenja
- Postava je bila dna po Mojzesu, resnica in milost pa je prišla po Jezusu Kristusu
- POSTAVA: spolnjevanje božje zapovedi
- Postava (v kateri se kaže božja volja) je po judovskem prepričanju razodevala resnico
- PREROKI: kar Bog govori po svetem pismu in cerkvi
- PISMOUKI: poklicani razlagalci postave, izvedenci v pravu in bogoslovnih vprašanjih, večinoma so bili člani farizejske stranke
- Učitelj postave je izvedenec v Mojzesovi postavi
- Pismouk pozna sveto pismo in izročilo starih
- Pismouki so imeli neizobražence, podeležane, ljudi, ki ne poznajo postave kakor jo razlagajo pismouki, apostole za MALE ljudi
- Pismouki so se imeli za modrijane in so mislili, da vse vedo
- Pismouki so pričakovali Elija a ga niso prepoznali v postavi Janeza Krstnika in so ga ubili
- Jezus pove, da bodo isto storili z sinom človekovim
- Jezus je Judom vseskozi v pohujšanje in poganom nespamet (1 kor 1,23)
- Judovsko ljudstvo je stalno živelo v pričakovanju mesije
- Jezus pravi Judom, da ni od tega sveta in kdor tega ne upošteva ne bo razumel Jezusa
- Sveti Duh odvede Jezusa v puščavo, tam ostane 40 dni in satan ga skuša
- Z Jezusom je božje kraljestvo že nastopilo, pogoj za vstop vanj je spreobrnjenje
- Pri Judih bog odpusti samo trikrat, četrtič ne več, Jezus pa uči, da moraš nešteto krat odpustiti
- Bog je naredil človeka iz blata
- Kelih je metafora za trpljenje (nekje tudi ponižanje)
- POVZDIGNITI JEZUSA: ko ga bodo križali, ga bo oče povzdignil/poveličal v nebeško slavo
- Bogati se zaradi denarja počutijo neodvisni, ta neodvisnost pa preide tudi na neodvisnost od boga – najbolj resna nevarnost za zveličanje
- Ker človek nima popolnega videnja, je stalno v skušnjavi, da sodi po videzu
- Duhovniki so bili uradni predstavniki oblasti
- Priča: očitavec se ne sklicuje na nikogar, temveč posreduje tisto, kar je sam videl in slišal
- APOSTAZIJA: vsesplošni odpad od vere
- Lukov evangelij je posvečen Teofilu (Bogoljub, tisti, ki je ljub Bogu)
- Največja zapoved v postavi: ljubi Gospoda, svojega Boga, z vsem srcem in z vso dušo in z vsem mišljenjem
- Druga zapoved postave: ljubi svojega bližnjega kakor sam sebe
- Na teh dveh postavah stoji vsa Postava in Preroki
- Evangelist Luka je označen kot zdravnik
- JUDOVSKI KRALJ – v evangelijih ima političen pomen
- IZRAELOV KRALJ – v evangelijih ima verski pomen
- Prvič, ko človek stopi pred nadnaravno ga je strah (isto pred Bogom), potem pa se ta strah obrne v hvaljenje
- ESHATOLOŠKI govor je govor o poslednjih stvareh
- Ovce: prisposoda za izvoljeno ljudstvo
- Kdor je bil poučen o veri in se ni ravnal po njej, bo za isti greh huje kaznovan kot tisti, ki ni bil poučen o veri
- Razcvet judovske apokaliptike (2 – 1 sto. Pr.kr)
- Judje so pokopavali mrliče zunaj obzidja
- Judje v soboto niso smeli delati in iti dlje od 1 km – to je bil gospodov dan
- Velika noč (pasha): v spomin na rešitev Judov iz egiptovske sužnjosti. Mimohod morilnega angela, ki je pobil egiptovske prvorojence, hebrejske pa pustil živeti.
- Judje so na veliko noč hodili v Jeruzalem
- Kafarnaum: ko je Nazaret zavrgel Jezusa se je le-ta odpravil v to mesto
- Gora je kraj kjer se razodeva Bog, zato Jezus moli na gori
- Jezus je prenočeval na Oljski gori
- Juda Iškarjot izda Jezusa Velikim duhovnikom za 30 srebričkov
- Kruh ju Jezusovo telo
- Vino je Jezusova kri (iz keliha)

- BELCEBUB: ljudsko ime za hudiča – bog gnoja ali gospodar muh
- Mesija: božji maziljenec, mesija je imel politični prizvok, zato Jezus ni maral, da ga tako kličejo, da ga ne bi imeli za političnega mesija
- MESIJANSKA SKRIVNOST: ljudje ne smejo okli govoriti o Jezusovih čudežih, ker ga še ne razumejo
- Jezusove čudeže bodo razumeli po njegovem vstajenju
- Sveti Duh bo dal učencem (vsi ljudje) razumeti Jezusovo delovanje in smrt – brez njega ne morejo razumeti)
- Izaijeva prerokba se bo izpolnila: kljub Jezusovim dejanjem niso verovali vanj. Janez pa prerokbo še tako navede: nihče ne more verovati, če mu Bog ne da milosti verovanja.
- Smrt ne bo več naraven življenjski pojav, temveč si bo z njo vsak izbral prihodnost: večnost ob Bogu ali stran od njega
- V Jeruzalemu bo Jezus uresničil »izhod« - s svojo smrtjo in vstajenjem bo izpeljal človeštvo iz duhovne sužnosti in pogubljenja
- Z Jezusovo smrtjo bo pregnan Satan
- Brez Jezusovega odrešenja nihče ne bi mogel zasesti prostora pri Bogu (priti k Bogu)
- Vera v Jezusa zaradi čudežev je prvotna vera: posredno dotaknili Jezusa preko roba Jezusove obleke
- Jezus sam ima oblast, da da življenje od sebe in ga spet prejme
- Jezus obudi Lazarja, potem, ko je ta že bil 4 dni v grobu (Martin in Marijin brat)
- Komentar ob Jezusovem joku za Lazarjem: »Srce ima razloge, ki jih razum ne pozna« (Pascal)
- Lazarjevo vstajenje je največji dokaz Jezusove božje moči
- Na začetku je bilo 70 ljudstev, zato Jezus določi 70 ljudi, ki bo vsem narodom oznanjalo njegov nauk
- Jezus pri večerji svojim učencem umije noge zato, ker je prišel od Boga in se sedaj vrača k njemu – zgled za PONIŽNOST in RESNIČNO LJUBEZEN do bližnjega (tudi izdajalca)
- Pokvarjenost Sodome – njen nesrečen konec je primer božje sodbe
- Ko je šel Loto iz Sodome sta padla z neba ogenj in žveplo in vse pokončala
- Ko bodo pogani razdejali Jeruzalem takrat se bodo začeli zadnji dnevi pred uničenjem
- Od razdejanja Jeruzalema do Kristusovega ponovnega prihoda bo čas poganov
- Desno krilo farizejev je bilo Jezusu naklonjeno – Nikodim je na šotorski praznik pogumno branil Jezusa in na veliki petek je poskrbel za častni pogreb
- OSREDNJA VERSKA RESNICA je vrednotenje Jezusa: samo Jezus izhaja iz Boga, samo on prinaša popolno razodetje, samo on je odrešenik sveta. Kdor ima njega ima življenje.
- Pilat je bil pogan in rimski oblastnik (državni uradnik podložen cesarju)
- Pilat je hotel izpustiti Jezusa, ker je vedel, da so ga veliki duhovniki izdali iz nevoščljivosti
- Pilat ni bil proti Jezusu, na njem ni videl obtožbe, hotel se je samo znebiti te nevskečnosti, zato ga pošlje k Herodu, ta pa ga spet pošlje nazaj k Pilatu in takrat ga Pilat prepusti ljudstvu
- Herod in Pilat sta se sovražila, po tem, ko pa oba nočeta soditi nad Jezusom in ga prepustita ljudstvu pa postaneta prijatelja
- Pilat se je 3X zavzel za Jezusa pred ljudstvom
- Ljudstvo (Judje) je hotelo Jezusa križati
- Judje politično niso imeli pravice obsoditi nekoga na smrtno kazen (to pravico so imeli samo rimski oblastniki), imeli pa so pravico držati se verske postave, preko katere so dobili pravico nekoga obsoditi na smrt
- Pilat si umije roke in s tem ponazori, da ne bo on kriv za Jezusovo smrt, pač pa ljudstvo, ki ga obsoja
- Pilat je hotel oprostiti Jezusa (in ga tudi je), pa si sam Jezus ni prizadeval za to, ker je bil tak božji odrešenjaški načrt
- Rimljani so spoštovali verske navade podjarmljenih narodov (Judov), zato so dovolili Jezusovo križanje
- Pilat da Jezusa križati
- Jezusa so prebičali, zasmehovali (škrlatna obleka, trnjeva krona, trs v rokah), topli s trsom po glavi in ga križali
- Simon iz Cirene je moral nesti Jezusov križ
- Janez evangelist pa pravi, da je Jezus sam nosil križ
- Jezusa križajo na Golgoti v petek ob 9h zjutraj – na veliko noč
- Jezusovo križanje bo omogočilo prihod Svetega Duha nad učence, da jih bo navdihoval pri aostolskem delovanju
- Na Jezusovem križu je pisalo IN RI (lat. Iesus Nazaretanus, Rex Judaeorum) = Jezus nazarjevec, judovski kralj. Nekje piše, da je pisalo »To je Judovski kralj«
- GOLGOTA: lobanjska vzpetina (podobna je bila lobanji)
- Poleg Jezusa so na L in na D strani križali še dva razbojnika
- Ob 15h Jezus kliče Eloija (Eli) – moj bog
- Jožef je prosil Pilata za Jezusovo truplo, da ga pokoplje

- Tretji dan je Jezus vstal od mrtvih – na veliko noč
- Rane od žebeljev so edini dokaz, da je bil Jezus res pribit in ne zvezan
- Jezus se je učencem po vstajenju trikrat prikazal
- Peter (ta, ki ga je trikrat zatajil) postane Jezusov namestnik (»Pasi moje ovce«)
- Peter je bil križan na Vatikanskem griču v Rimu

APOSTOLSKA DELA LUKA

- Jezus se je po svojem vstajenju 40 dni prikazoval izbranim apostolom, jim dajal znamenja, da živi in govoril o božjem kraljestvu
- To je tudi edino pričanje v novi zavezi, da je med vstajenjem in vnebohodom 40 dni presledka
- Apostoli niso razumeli Jezusovega duhovnega poslanstva dokler ni prišel Sveti Duh in jih »uvedel v vso resnico«
- VSEBINA KNJIGE: apostoli so priče vstajenja, nato pričevalci njegovega nauka in življenja
- Kasneje so postali pričevalci tudi drugi, ki Jezusa niso poznali (apostol Pavel, Gal)
- Najstarejše ime za kristjane je BRATJE, so še verni, sveti, učenci
- Jud Iškarjot je postal vodnik tistih, ki so zgrabili Jezusa
- Za denar, ki ga je Jud I. dobil za izdajo je kupil zemljišče, se na njem ponesrečil in umrel – to zemljišče se imenuje Hakeldama = NJIHOVA KRI
- Žreb postane verski običaj s katerim izvejo božjo voljo
- Binkoštni dan: obhajajo ga 50 dni po veliki noči (prvo je bil poljedelski praznik v zahvalo za novo žetev, potem spomini na dajanje zapovedi na Sinaju)
- Na Binkoštni praznik bo Bog poslal Svetega Duha nad vse in ti bodo razumeli govorjenje apostolov in v Jezusu prepoznali Gospoda in Maziljenca
- Znamenje Svetega Duha: šum, silovit vihar, jeziki, podobni plamenom
- Dar Svetega Duha je obnovil jezikovno enovitost, ki se je razbila ob Babilonskem stolpu
- Judje imajo obrezovanje
- Bog je dal Abrahamu zavezo obrezovanja
- Rimljani so bili »krivičneži«, ker so bili pogani, ker niso verjeli v razodetega Boga in ker so ubili Jezusa
- Jezus se je najprej prikazal apostolu Petru
- Jezusova nasilna smrt ni bila samo posledica človeške hudobije temveč uresničenje božjih napovedi, da bo Mesija trpel
- Jezus se bo spet vrnil na zemljo, ko bo vse spreobrnjeno
- Pavel ima »skušati Boga« za velik greh – kazen za to je smrt
- Peter pridobiva vodilno vlogo med aposteli in ljudstvom
- Veliki zbor: veliki duhovniki, starševstvo Izraela, somišljeniki iz ločine sodajcev
- Veliki zbor zapira apostole zaradi čudežev in Jezusovega nauka
- V novi zavezi je bilo večkrat rečeno, da je bila postava dana po angelih (Gal)